

Arkaitza tabernako Iñaxi Peña gogoratzuz

JULIAN ALBISTUR ARANBURU

Arkaitza tabernako Iñaxi Peña Sarasua iazko urriaren 9an hil zen, 88 urte zituela utzi gintuen. Orioko San Martin auzoko Itzaiz baserrian jaio eta bertan bizi izan zen, auzo bereko Andu baserrian jaiotako Manuel Arruti Lertxundirekin ezkondu zen arte. Emakume bizia, apala, baserri giroan hezia, langile aparta, jostuna ere bazen garai hartan. Ezkonduz geroztik euren jaioterrian, kalean bizi izan ziren. Bost seme-alaba izan zituzten: Patxi, Mari Koro, Mari Lourdes, Jone eta Amaia.

1977ko otsailaren 25ean, Errenteriako Zumardian itxita zegoen Sabin taberna hartu zuten Manuelek eta Iñaxik, lehen zegoenari Arkaitza izen berria jarri, eta herrian bizitzen jarri ziren euren seme-alabekin. Iñaxik zeraman tabernako martxa, Manuelen eta seme-alaben laguntzarekin, hauek hazi zituzten heinean. Erretiroa hartuz geroztik Hondarribian bizi ziren. Manuel 2012ko maiatzaren 9an hil zenez, Iñaxi orduz geroztik alargun zegoen eta Errenterian bizi zen iaz zendu zen arte.

Arkaitzari izena berak ematen dio nortasuna, sendotasuna adieraziz, jabeak baserritarrak izaki. Oriko bezalako giro euskalduneko herri txikitik Errenteriako hirira etorri ziren, non erdal giroa zen nagusi. Hala ere, euskal giroa txertatu zioten Arkaitza tabernari, gaur egun ere mantentzen duena, inguruko baserritar, kaletar, euskaltzale, zahar nahiz gazte, bertsolari eta bertsozaleen ohiko bilgunea baita.

Aspaldiko urteetan, gurasoengandik ikasita, Jone eta Amaia arduratzen dira Arkaitza tabernak betiko moduan jarrai dezan, giro epel eta berezi hori mantenduz. Arkaitzan dena da berezia: izena, izana, giroa, gertutasuna, apainketa, komuna...

Sarreran, eskubi aldeko horman uztarri bat agertzen da, idi pare baten lau adarrekin. Uztarria, idi edo behi pare lepotik lotzen duen egurrezko tresna da, gurdi-ardatzari edo goldeari lotzen zaiona. Baserriko tresna hau gaur egun desagertzen ari da, lehen idi edo behi pareak egiten zuen lana orain traktoreak egiten baitu. Arkaitzaren

ARRUTI FAMILIA

Orioko Itzaiz baserria, Iñaxiren jaiotetxea.

ezaugarrietako bat bihurtu da, tabernari baserri kutsua ematen dion ikurra.

Sukalde ondoan, argazki zahar bat agertzen da, mitikoa, Txirrita bertsolari handia Erauskin anaien artean, Altzako Gazteluene baserrian, mahaian pitxerra eta atzean upela. Ezkerrean Joxe Manuel Erauskin, Txirritaren koinatua, eta eskubian Saturnino ("Xaturdino") Erauskin, Joxe Manuelen anaia. Txirritak bere azken urteak Gazteluene eman zituen Isabel Bizenta arreba gazteenarekin,

2002an Arkaitza tabernan egindako bertso-saioa.

hara ezkondu baitzen. Argazki honek ere ederki adierazten du Arkaitzako giroa, bertsolaritzak betidanik presentzia handia izan baitu, askotan goizeko ordu txikitetan herri mailako bertsolariekin. Xenpelar Bertso Eskolak, 2000ko Santo Tomas egunean omenaldi xume bat eskaini zion Arkaitza tabernari, bertsolaritzaren alde egindako lanagatik.

Iñaxi, Arkaitzako etxeoandrea, emakume langile eta apala, gure oroimenean izango dugu beti. Mila esker, bihotz-bihotzez, Errenteriako herri-tarrorei eta ingurukoei emandako guztiagatik. Ez adiorik, gero arte baizik.

Doinua: "Habanera"

1
Orioko San Martinen
etorri zenez mundura,
Itzaiz baserri hartatik
gertu itsasoko ura.
Manuelekin ezkondu
erakutsirik ardura:
bost seme-alaba hezi
txertatuz euskal kultura.
Bizitza aldakorra da
momentutik momentura,
beharrak eragitean
aldatu behar ohitura.
Jaioterria uzteak
tarteka dakar onura,
ondo integratuz gero
bizitzen baita gustura.

2
Jaioterria utzita
taberna Errenterian,
familia ezin utzi
krisiaren miserian.
Arkaitza taberna hemen
jarri zenuten abian,
urte hauetan mantenduz
hortxe Gamon Zumardian.
Manuel joan zitzaigun
bi milata hamabian;
iaz zendu zen Iñaxi,
pattal samar aspaldian;
baina transmisio lana
ondo eginda agian,
Jone eta Amaia hor
daude betiko kabian.

3
Senar-emazteak lotuz
borondatez uztarrira,
idi parearen gisa
gurdiari gogoz tira,
lanari gogor ekinez
iristeko urrutira,
zeharkaldia burutuz
herri txikitik hirira.
Urte mordoia joan da,
ia berrogei badira,
Manuelek nahiz Iñaxik
goitik badaude begira,
ziur pentsatuko dute
ase nahian ikusmira:
«Orduan eskerrak joan
ginela Errenterira».

4
Kalean galde eginda:
zerbeza bat non hartuko?
Erantzuna bat-batean
horixe entzun orduko
berehala irteten da
nahiz ez garen ohartuko,
motibo askorengatik
Arkaitza dugu gustuko.
Horko giro epelari
ezin zaio egin uko;
euskal giroa dario,
ez du inork ukatuko;
bertsoaren presentzia:
Txirrita bera lekuko.
Manuel eta Iñaxi:
ez zaituztegu ahaztuko!